

BILINGVAL MAKTABLARDA INGLIZ TILINI O'QITISHNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI

Turg'unboyeva Maxliyo Ikrom qizi

*Jizzax davlat pedagogika universiteti 1-bosqich xorijiy til va adabiyoti
yo'nalishi magistri*

Annotatsiya: Mazkur maqolada bilingval maktablarda ingliz tilini o'qitish jarayonining samaradorligini baholovchi mezonlar, amaliy yondashuvlar va pedagogik strategiyalar yoritilgan. O'zbekistondagi bilingval muhitda zamonaviy metodlardan, jumladan, CLIL va kommunikativ yondashuv asosida darslarni tashkil etish natijasida o'quvchilarning til ko'nikmalari, ijtimoiy moslashuvi va akademik muvaffaqiyati qanday o'zgarayotganiga e'tibor qaratiladi. Maqola asosida ta'lim samaradorligini oshirishga doir tavsiyalar ham ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: bilingval ta'lim, ingliz tili, samaradorlik, CLIL, kommunikativ yondashuv, metodika, ko'rsatkich.

Kirish

Bugungi globallashuv davrida xorijiy tillarni, xususan ingliz tilini samarali o'rgatish har qachongidan ham dolzarbdir. Bilingval ta'lim tizimi o'quvchilarning ikki yoki undan ortiq tillarda bilim olishiga imkon yaratadi. O'zbekiston sharoitida bilingval maktablarning paydo bo'lishi ingliz tilini chuqur o'zlashtirishga bo'lgan ehtiyoj ortganidan dalolat beradi. Bu ta'lim tizimi, ayniqsa, global iqtisodiyot va madaniyat bilan integratsiyani kuchaytirish maqsadida zarur bo'lib, o'quvchilarga ikki tilda samarali muloqot qilish imkonini yaratadi.

Bilingval ta'lim metodlari har bir tilni o'zaro bir-birini to'ldiruvchi vosita sifatida ko'rib chiqishni talab qiladi. Shu bilan birga, ingliz tilining o'qitilishida an'anaviy metodlardan ko'ra, zamonaviy, integratsiyalashgan va interfaol yondashuvlar zaruriyatga aylangan. Mavjud tadqiqotlar ingliz tilini bilingval maktablarda o'rgatishda samaradorlikni oshirish uchun yangi metodlar va strategiyalarni joriy etishning ahamiyatini ta'kidlaydi.

Bundan tashqari, bilingval ta'lim tizimining samaradorligini baholashda o'qituvchining metodik tayyorgarligi, o'quvchilarni baholash tizimi va o'quv materiallarining sifatiga katta e'tibor qaratish lozim. O'zbekiston sharoitida bu omillarni hisobga olgan holda, bilingval maktablarda ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish uchun yangi pedagogik yondashuvlar va metodikalarning joriy etilishi zarur.

Asosiy qism

Tadqiqotda bir nechta bilingval maktablarda kuzatuv, test natijalari va so'rovnomalar orqali ma'lumotlar to'plandi. Tadqiqotda ishtirok etgan o'quvchilarning ingliz tilidagi bilim darajasi, o'quvchilarning motivatsiyasi va o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi sinovdan o'tkazildi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodikasi orqali fan va til birgalikda o'rgatilgan guruhlarda til ko'nikmalari tezroq shakllanadi. Bu metodika o'quvchilarga nafaqat tilni o'rganish, balki o'rganilayotgan fanni ingliz tilida tushunish imkonini beradi. Natijada, ingliz tili bilan birga ilmiy tushunchalar, atamalar va masalalarni tushunish o'quvchilarni nafaqat til, balki fan bo'yicha ham mukammallashtiradi.

Shuningdek, o'qituvchilarning til bilish darajasi va metodik tayyorgarligi ham samaradorlikka ta'sir qiladi. O'qituvchilarning til bilimiga ega bo'lishi va zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llashlari, o'quvchilarning ingliz tiliga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Bilingval maktablarda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi interfaol muloqot va faol ishtirokchilik, tilni samarali o'rgatishning asosiy omillaridan biridir. O'qituvchilarning metodik tayyorgarlik darajasi ham o'quvchilarning ingliz tilidagi muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qiladi. Shuning uchun, o'qituvchilarni o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan, interfaol va innovatsion usullar bilan o'qitish, tilni o'rgatish jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi ham samaradorlikni belgilovchi asosiy faktor sifatida ta'sir ko'rsatadi. Motivatsiyani oshirish uchun, o'qituvchilar o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlariga mos

materiallar va faoliyatlarni taqdim etishlari kerak. Shu bilan birga, bilingval ta'lim tizimida o'quvchilarni real hayotdagi vaziyatlarda ingliz tilida muloqot qilishga rag'batlantirish, til ko'nikmalarining yaxshilanishiga xizmat qiladi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari bilingval maktablarda ingliz tilini o'qitishda quyidagi omillar muhim ekanini ko'rsatdi:

1. Zamonaviy metodlardan foydalanish: O'quvchilarning ingliz tilidagi ko'nikmalarini samarali rivojlantirish uchun innovatsion va integratsiyalashgan yondashuvlar zarur. CLIL (Content and Language Integrated Learning) va kommunikativ yondashuvlar yordamida til va fan birgalikda o'rganilsa, o'quvchilar nafaqat tilni, balki o'rganilayotgan fanlarni ham ingliz tilida tushunadilar.

2. O'qituvchilarning malakasi: O'qituvchilarning til bilimiga ega bo'lishi va zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llashlari o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Shu bilan birga, o'qituvchining metodik tayyorgarligi va fan bo'yicha bilimi ham o'quvchilarning ingliz tilidagi muvaffaqiyatiga ta'sir qiladi.

3. O'quvchilarning motivatsiyasi: O'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi, ularning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Motivatsiyani oshirish uchun o'qituvchilar o'quvchilarning qiziqishlariga moslashtirilgan dars materiallari va faoliyatlar taqdim etishlari kerak.

4. Baholash mezonlarining aniqligi: Ingliz tilini o'qitishda baholash mezonlarining aniq va shaffof bo'lishi muhimdir. Baholash tizimi o'quvchilarni ularning bilim darajasiga ko'ra adolatli baholash va rivojlantirishga yordam beradi.

Kelgusida bu ko'rsatkichlar asosida yanada samarali dars tizimini yaratish mumkin. O'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirishda yuqoridagi omillarni hisobga olish, bilingval maktablarda ingliz tilini o'qitish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Garcia, O. (2009). Bilingual Education in the 21st Century: A Global Perspective. Wiley-Blackwell.

2. Baker, C. (2011). Foundations of Bilingual Education and Bilingualism. Multilingual Matters.
3. Cummins, J. (2000). Language, Power and Pedagogy. Multilingual Matters.
4. Hornberger, N. H. (2003). Continua of Biliteracy.
5. Nazarova, G. (2021). Ikki tillilik sharoitida ingliz tilini o'qitishning metodik asoslari. TDPU ilmiy jurnali.